

I. Bevezetés - A környezettudatos túrázás jelentősége, természet -, és környezetvédelem az aktív pihenés során

Jelen fejezet szempontjából a Bejárható Magyarország Programban való részvételnek azon módja, hogy ténylegesen adott jármódban járja az ember az országot, elsősorban a természetjárást jelenti. Azzal együtt igaz ez, hogy egyrészt mára Magyarországon alig van olyan terület, ahol emberi támogató beavatkozás nélkül lenne fenntartható ún. természetes környezet, másrészt a környezettudatosság szerencsére már a sűrűn lakott, városi környezetre is kiterjedt, az ott felelhető környezetvédelmi szempontból fontos értékek védelme, szabályok betartása elvárássá vált. Ennek alapján látnunk kell, hogy az ország bejárása szinte alig képzelhető el „civilizált” környezet érintése nélkül – ha máskor nem az indulás és az érkezés során - de környezetvédelmi szempontból fokozottan kell ügyelni a természetjárás során, főleg mivel a modern ember számára itt jelennek meg olyan tanulandó magatartások, amelyek a városban, a napi élet során triviálisak.

A szabályok hatályosulása szempontjából érdemes már a kezdéskor felhívni a figyelmet arra, hogy ebben az esetben is van terhelési összefüggés, azaz minél érzékenyebb, törékenyebb természeti ökoszisztémában járunk, és minél jelentősebb civilizációs terheléssel érkezünk (túralétszám, nem természeti erőforrások, eszközök, hang/fény kibocsátók) annál inkább kell a szabályok szellemében felelősen eljárnunk.

A természetjárás során a természet- és környezetvédelem alapvetően emberi felelősségvállalásból fakad, ha tetszik etikai kérdés, ennek megfelelően indokolt már az elején idézni egy közel százéves természetjáró emberre és tevékenységére vonatkozó fogalom meghatározást:

„Turistaság: a természet szeretetén alapuló, saját erőből való mozgás a szabadban. Célja a test edzése az időjárás viszontagságokkal szemben, az egészség gyarapítása a tisztaszabad levegőn való legtermészetesebb mozgások gyakorlása által - de testi versenyzések nélkül, a lélek erősítése, a napi munkából való teljes kikapcsolás és érdektelen élvezetek szolgáltatása által a föld, különösen a hazai vidékek megismerése, továbbá a nép, a növényzet, az állatvilág, a természet tanulmányozása, előkészület az esetleges katonai szolgálatra és nem utolsósorban a jellemfejlesztés (bajtársiasság,

felebaráti szeretet, kitartás, vidámságban is meggondoltság, stb.), a közérdekből való áldozatkészség és közérdekű munka megszoktatása¹."

A természetjárás kiemelten fontos Magyarország, és kiváltképp a magyar vidék szempontjából. A természetjárás fókuszba állításával széles körben lehet népszerűsíteni és bemutatni a magyarság teljesítményét tükröző helyi termékeket, a tájegységekre jellemző sajátosságokat, egyedülálló értékeinket. Mindannyiunk közös érdeke az, hogy a környezettudatos gondolkodás, és az ökológiai szemlélet minél szélesebb társadalmi réteghez eljusson, és a jövő generációk gondolkodásmódjában is rögzüljön. A környezettudatosság, mint társadalmi indikátor lényegében két egymással összefüggő rész cél elérésén keresztül valósulhat meg; az értékteremtő, és értékmegőrző gondolkodásban.

Ezen célok elérése tekintetében irreleváns az, hogy a természetjárás milyen jármód, segítségével történik, hiszen az értékteremtés, és az értékmegőrzés, így rajtuk keresztül a környezettudatosság olyan egyetemesen érvényesülő értékek, és egyben társadalmi érdekek amelyek függetlenek attól, hogy gyalogosan, kerékpárral, lóháton, túrakajakkal, vagy vitorlással vesszük igénybe a természetet. A Bejárható Magyarország Programban szereplő öt jármódban közös az, hogy a környezetbarát, szennyezésmentes természetjárás elérése céljából káros anyag kibocsátása nélkül biztosítják az aktív pihenést. Ezzel a BMP érvényt szerez a Nemzeti Alaptanterv azon indikátorának, mely szerint mindannyiunk közös érdeke az, hogy a jövő generációiban rögzüljön a környezettudatos gondolkodásmód. A káros anyag kibocsátás visszaszorítása elsődleges környezetvédelmi szempont, így a megfelelő jármód megválasztása kulcskérdéssé válik, emellett a vitorlás jármód tekintetében a segédmotor minimális használatára is figyelmet kell fordítani, az csakis indokolt esetben kerüljön használatra, így például kikötőből elindulásnál a baleseti kockázatok csökkentése érdekében.

Az értékteremtés azt jelenti, hogy a természetjárás során kritikusan szemléljük saját, és mások tevékenységét, megfogalmazzuk azt, hogy mit tehetünk környezetünk pozitív alakításáért, s a megfogalmazott céloknak tettekkel szerzünk érvényt. Ennek legfontosabb bázisa a civil önszerveződés, melynek keretein belül az értékteremtő állampolgárok választott szabadidő tevékenységükkel összefüggésben helyi természetvédelmi programokhoz csatlakozhatnak. Az aktív pihenés összevonható az értékteremtő attitűddel, hiszen az elmúlt évtizedekben erősödő zöld gondolkodásmód olyan szolgáltatásokat hívott életre, mint például az ún. ökohotelek, ahol a pihenés mellett részesei lehetünk a helyi természetvédelem munkájának.

¹ *Turista Lexikon 1920*

Második fontos elem az értékmegőrzés. Az értékmegőrzés a természetjárás minden területén jelen kell, hogy legyen. Nem elegendő az, hogy a merev jog, vagyis a természetvédelmi-, és környezetvédelmi jog által támasztott szabályok megtartásra kerüljenek, nagyon fontos az, hogy a természetjárás során a környezettudatosság a praktikum és a morál szintjén is megjelenjen. Ilyen gyakorlat lehet az, hogy természetjárás során kevés csomagot, kevés elhasználható dolgot viszünk magunkkal, hiszen így csökkenthetjük saját szemét kibocsátásunkat. A természetjárás során az élővilág megfigyelése páratlan, csodálatos élmény, de figyelmet kell szentelni annak, hogy az élővilág, a természet nyugalma ne kerüljön szükségtelenül háborításra.

Az értékteremtés, és az értékmegőrzés gondolkodásunkba való illesztése megfelel a Nemzeti Alaptanterv az irányú elképzelésének, hogy a jövő generációit környezettudatosságra nevelje. Különös gondot kell arra fordítani, hogy azon szakemberek, akik a tudásanyagot átadják sziklaszilárd értékrenddel, és tudásbázissal rendelkezzenek az oktatás maximális hatásfokának eléréséhez.

II. A környezetvédelem területei, a környezetvédelem általános feladatai

1. Klasszikus környezetvédelem és turizmus

Kiindulópont a szennyeződésmentes természetjárás! Ennek van egy közvetlen, és egy közvetett környezetvédelmi előfeltétele. A közvetett előfeltétel a klasszikus környezetvédelem, a közvetlen előfeltétel, pedig a tájvédelem. Kiegészítő jelleggel meg kell említeni azt, hogy a környezetvédelem és a tájvédelem önmagában nem elegendő a célok eléréséhez, szükség van az előbbi fejezetben lefektetett környezettudatos gondolkodásmódra az állampolgárok részéről.

Klasszikus környezetvédelem a hulladékgazdálkodás, levegőtisztaság védelem és a vízvédelem területeit fedi le, mely területek megfelelő funkcionálása eredményeként állhat elő a környezet tisztaságának kívánatos állapota. Ezen állapot a szennyeződésmentes természetjárás előfeltételét képezi, így az említett környezetvédelmi szakterületek megfelelő működése elsődleges érdek.

Fenti szakterületek kapcsolata a természetjárással első ránézésre lazának tűnhet, de a nemzeti parkok területén illegálisan lerakott hulladékkal szembesülő túrázók véleménye erről egy csapásra megváltozik.

„A hulladék keletkezése emberi tevékenység eredménye, és mint ilyen a keletkező probléma megoldása vagy legalábbis kezelése szintén csak emberi tevékenység lévén valósítható meg. A hulladékkal összefüggő tevékenységek rendszerét, beleértve a hulladék keletkezésének megelőzését, mennyiségének és veszélyességének csökkentését, kezelését, ezek tervezését és ellenőrzését, a kezelő berendezések és létesítmények üzemeltetését, bezárását utógondozását, a működés felhagyását követő vizsgálatokat, valamint az ezekhez kapcsolódó szaktanácsadást és oktatást együttesen hulladékgazdálkodásnak nevezzük.²”

A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény 2. § (2) 23. pontja szerint hulladék: bármely anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles.

Levegőszennyezésnek tekinthető az a folyamat, melynek során a levegőben meghatározott koncentráció értéket meghaladó mértékben megjelenő anyagok az élőlények szervezetét károsítják, normális életfolyamatait gátolják, esetleg megszüntetik, az épített környezetben, illetve a létrehozott szerkezetekben maradandó károsodást okoznak.

A kibocsátott szennyezőanyagok hatása lényegében kémiai reakciókban, fizikai változásokban (adszorpció, abszorpció kicsapódás, kimosódás, kiülepedés) transzportban jelentkezik, objektivizálódik a természetben.

A víz közkinccs, arra az élet szinte minden területén szükségünk van. Az egészséges ivóvízre, mint állandóan biztosított szolgáltatásra, és általában a vizek használatára mindenki igényt tart. A talaj és talajvíz tisztítása, a kármentesítés lefolytatása közérdek, arra a szennyezés felszámolása, környezetünk védelme érdekében szükség van.

A vízgazdálkodási, környezetvédelmi és természetvédelmi érdekek megfelelő összehangolására valamennyi ágazatnak szüksége van, és a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése a vízgazdálkodás területén is kiemelt jelentőségű.

A talaj különböző minőségű és halmazállapotú anyagokból álló bonyolult rendszer, melyben két-egymással szorosan összefüggő, egymást kiegészítő-alrendszert lehet megkülönböztetni. A biotikus (biológiai) alrendszer az élő szervezetek, az abiotikus pedig az élettelen anyagok összessége. Mindkét alrendszert veszélyezteteti az, ha az emberi

² Forrás: Wikipédia <http://hu.wikipedia.org/wiki/Hullad%C3%A9kgazd%C3%A1lkod%C3%A1s>, a letöltés ideje: 2014.06.25 13:52

beavatkozás mértéke nem szabályozott, vagy a szabályozott keretek nincsenek betartatva megfelelő szankciók kilátásba helyezésével.

A talajt pusztító káros hatások, úgy mint: a talaj tömörödése, a közlekedés és a mezőgazdasági művelés hatásai miatti rongálódás, az ember okozta talajerózió, a felszínt borító növényzet pusztítása mind szembetűnő hiányosságok lehetnek természetjárás során, akadályai lehetnek a szennyeződésmentes természetjárásnak.

Összefoglalva elmondható, hogy az erős környezetvédelmi szabályozással lehet előidézni az érintetlen, vagy legalábbis a szükséges mértékben igénybe vett természet állapotának fenntartását, amely a szennyeződésmentes túrázás elengedhetetlen előfeltétele és vele szemben támasztott elvárás.

2. Tájvédelem és turizmus

Az előző fejezetben kifejtett klasszikus környezetvédelem, és a ráhatással bíró mechanizmusok rossz működése csak lassan mutatkozik a tájképben, a tájvédelem hiányosságai azonban azonnal megmutatkoznak, így a tájvédelem kiemelt fontosságú terület a környezetvédelmen belül.

A táj fogalmának hétköznapi definíciója szerint a táj a földfelszínnek több szempontból egységes, a környező területektől álló különböző része. A kialakításában részes „tájalkotó” tényezők részben természetesek: domborzat, éghajlat, növényzet stb., részben társadalmiak: település, földművelés.

Ezzel szemben a táj egzakt, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 6. § (1) bekezdésében meghatározott definíciója szerint a táj a földfelszín térben lehatárolható, jellegzetes felépítésű és sajátosságú része, a rá jellemző természeti értékekkel és természeti rendszerekkel, valamint az emberi kultúra jellegzetességeivel együtt, ahol kölcsönhatásban található a természeti erők és a mesterséges (ember által létrehozott) környezeti elemek.

A tájvédelem legfontosabb céljai a táj jellegének megőrzése, a táj esztétikai adottságainak fenntartása, a természeti és táji értékek fennmaradásának biztosítása, az egyedi tájértékek és a természeti rendszerek megóvása, a műtárgyak tájba való illesztése, valamint a felszíni tájsebek rehabilitációja.

A tájvédelem céljai megvalósítása érdekében feladatai közé emeli, hogy a területi tervezés során érvényesítse a természet-és tájvédelem szempontjait a területrendezési, településrendezési folyamatokban, koordinálja a települések egyedi tájértékeinek felmérését, nyilvántartását, kezelését, védje a kultúrtörténeti értékeket a tájban, végezze el az 2007. évi CXI. törvénnyel kihirdetett Európai Táj Egyezmény végrehajtásából adódó feladatokat.

Tájhasznosítás során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. Egyedi tájérték: az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. A településrendezési terv tartalmazza a tervezési területen található egyedi tájértékek felsorolását.

3. Környezetvédelem és természetvédelem elhatárolása

A környezetvédelem és természetvédelem egymással nem azonosítható fogalmak, így a szükséges elhatárolás miatt az alábbi distinkciókkal, elkülönítésekkel kell élni.

Valószínűsíthető, hogy a környezetvédelmi kifejezések kavalkádja és a fogalmak összevisszasága e szakterület csekély, még 40 évet sem elérő múltjára vezethető vissza. Megközelítően 140 éves múltra tekint vissza természetvédelem fogalma, s maga a tevékenység, értelmezése viszont annak létrejötte óta a mai napig nemigen változott. Ez alatt az időszak alatt mind a tudományos körök, mind pedig a gyakorlat többé-kevésbé ugyanezt értette. Azaz „a tudományos és kulturális szempontból kiemelkedő jelentőségű természeti értékek megőrzését és hosszú távú fenntartását.” Ezzel a nemzetközi értelmezés is megegyezett, néhány, inkább az eltérő nyelvértelmezésből adódó – és semmiképpen nem érdemi – különbség kivételével. Az angolszász nyelvterületeken a természetvédelemre két kifejezés is használatos. A „conservation”, ami megőrzést, hosszú távú védelmet, tartós oltalmat jelent. A „preservation”, ami viszont inkább megmentést, rövidebb távú védelmet, hirtelen veszélyelhárítást jelent. A magyarban e megkülönböztetés nem terjedt el. A „védelem” szinonimájaként ugyanakkor használatosak a „megőrzés”, „megóvás”, esetleg a „fenntartás” kifejezések is. Értelmezésbeli eltérések és fogalmi zavarok viszont azért voltak, különösen az elmúlt kevesebb, mint 40 évben, amikor a „környezetvédelem” kifejezés szinte „berobbant” a médiába és napi szóhasználatunkba. A nyelvek túlnyomó többségében – ugyanúgy, mint

a magyarban – más kifejezést használnak a környezetvédelem, és mást a természetvédelem megjelölésére. A nemzetközi jogi, tudományos és köznyelv a környezetvédelemre egyaránt angolul az „environment protection”, németül az „Umweltschutz” kifejezést, míg a természetvédelemre angolul a „nature conservation”, németül a „Naturschutz” kifejezést használja.

A természetvédelem mindig a természet egyes különleges természeti értékeinek védetté nyilvánításával (jogi védelem) teremti meg a védelmet. A környezetvédelem a környezeti elemeket (azok minőségét) eleve védeni kívánja, míg a természetvédelem közvetlenül érvényesül. A természetvédelem (eltekintve az általános természetvédelemtől), mindig egyes területeket és egyes értékeket (fajokat, egyedeket, élőhelyeket, életközösségeket, geológiai objektumokat stb.) véd, míg a környezetvédelem valamennyit. A természetvédelem csupán a Földfelszín egy részének védelmére terjed ki, míg a környezetvédelem a teljesre. A természetvédelemben az egyes földtani, víztani, növénytani, állattani, tájképi és kultúrtörténeti értékekre, míg a környezetvédelemben a talajra, a vízre, a levegőre, a hulladék és veszélyes hulladékmentes környezetre, csendre, stb. A természetvédelem általában a még természetes (természetes, természet közeli, természetszerű) élőlény, életközösség, terület védelmére irányul, míg a környezetvédelem a művi környezetre is kiterjed. A természetvédelemben beigazolódott, hogy az általános, a mindent egyformán védeni szándékozó megóvás eredménytelen, míg a környezetvédelemben a szennyezés megszüntetése a teljes környezeti elem védelmét eredményezi

Fentiekből kitűnik az, hogy bár a környezetvédelem és a természetvédelem, mint szakterületek fogalmilag és rendszertanilag rendkívül közel állnak egymáshoz, a szükséges fogalmi distinkciók meghúzásával, és a funkcionális szemléletmódú elkülönítéssel mégis izolálhatóak fogalmilag.

III. A természetjárásra vonatkozó releváns jogszabályok felsorolása

1. Alaptörvény

Az Alaptörvény rendelkezik egy markáns környezetpolitikai éllel, mindenben következetes környezetvédelmi filozófiája van. Ez a filozófia két rétegből tevődik össze: egyrészt benne van az 2011-ben még hatályos Alkotmány környezetvédelmi alap gondolata (a környezethez való jog, illetve a környezetvédelem hozzákapcsolása a testi és lelki egészséghez), másrészt pedig hatott rá az alkotmányozók és szakmai

közösség hozzáadott értéke. Mindez tehát azt eredményezte, hogy az Alaptörvény 9 jól lokalizálható témakör mentén érinti a környezeti kérdéseket, melyek három gyűjtőpont köré összpontosulnak: a természetes és épített környezet értékei; a fenntarthatóság differenciált megközelítése; a jövő generációk érdekei.

A természetes és épített környezet értékei, védelme tekintetében az Alaptörvényt átszövik a természetes és épített környezet értékei: a Nemzeti hitvallásból kiindulva, az Alapvetésen át, a közpénzek fejezetig mindenhol megtalálhatók a környezeti értékekre való utalások. Fontos megjegyezni azt, hogy a Nemzeti Hitvallás nem csak deklaratív, szimbolikus része az Alaptörvények „R) cikk (3) szerint az *„Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.”* Vagyis a preambulum egyfajta kötelező értelmezési segédletként funkcionál. A környezeti értékek azonban jóval konkrétabban is megjelennek az Alaptörvény főszövegében. Az egyik legfontosabb rendelkezés a környezeti értékek összekapcsolása a nemzeti vagyonnal: az Alaptörvény kijelenti, hogy a nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja többek között a természeti erőforrások megóvása.

Az Alaptörvény másik fontos elgondolása, és célja a fenntarthatóság elve, amely egyszerre jelenti a gazdasági-fiskális és környezeti fenntarthatóságot (így a nemzeti vagyonnal való gazdálkodás egyik alapelvét) és magát a fenntartható fejlődést. Az Alaptörvény másik fontos indikátora a jövő nemzedékek szempontjainak figyelembevétele, s így nemzedékek közötti igazságosság elvének közvetett érvényesítése. A jövő nemzedékek érdekei egyrészt a fenntarthatósági elvekkel együtt jelennek meg, másrészt pedig önálló életet is élnek a preambulumban és üdvözlendő módon a közpénzügyi fejezetben: a nemzeti vagyon kezelésének és védelmének másik célja a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétele.

Az Alaptörvény további fontos alapelve ez, hogy a szennyező fizet és az, hogy konkrét elhelyezés céljából tilos Magyarország területére szennyező hulladékot behozni. A szennyező fizet elvét az Alaptörvény alatti jogszabályok töltik meg valódi tartalommal, de ennek ellenére a környezeti demokrácia alkotmányos alapjainak erősítését jelzi az elv Alaptörvénybe emelése. Az elhelyezési célzatú hulladékbehozás tilalma közvetlenül alkalmazható norma, ugyanakkor együtt kell értelmezni az EU-jognak az áruk szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseivel.

Az Alaptörvény fontos sarokköve, és egyben az egész „alkotmányos” filozófia átfogó alapelve az általános, vagyis mindenkire kiterjedő környezetvédelmi kötelezettség deklarálása.

Az Alaptörvény tehát kimerítően, és az európai elveknek megfelelően fogja át a környezetvédelmet, s ezen belül a tiszta környezethez, és az egészséghez való jogot.

2. Törvényi szint

A környezetvédelmet közvetlen, és közvetve érintő törvényi szinten szabályozott jogszabályok a következők:

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról
- 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzákapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról
- 2011. évi LXXXV. törvény a környezetvédelmi termékdíjról
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2003. évi LXXXIX. törvény a környezetterhelési díjról

3. Rendeleti szint

A környezetvédelmet közvetlen, és közvetve érintő rendeleti szinten szabályozott legfontosabb jogszabályok a következők:

- 314/2005 (XII.25) Korm. rendelet - a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról
- 277/2005. (XII. 20.) Korm. rendelet az Országos Meteorológiai Szolgálatról
- 4/2007. (II. 21.) KvVM rendelet az egységes környezethasználati engedélyhez kötött tevékenységekkel kapcsolatos felügyeleti díj megfizetésének részletes szabályairól
- 90/2007.(IV.26.) Korm. rendelet a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről

- 389/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet a megújuló energiaforrásból vagy hulladékból nyert energiával termelt villamos energia, valamint a kapcsoltan termelt villamos energia kötelező átvételéről és átvételi áráról
- 219/2011. (X.20.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
- 271/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási bírság mértékéről, valamint kiszabásának és megállapításának módjáról
- 241/2001. (XII. 10.) Korm. rendelet a jegyző hulladékgazdálkodási feladat- és hatásköréről
- 20/2006. (IV. 5.) KvVM rendelet a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről
- 7/2003. (V.16.) KvVM-GKM együttes rendelet az egyes levegőszennyező anyagok összkibocsátási határértékeiről
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
- 90/2007. (IV. 26.) Korm. rendelet a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről

A környezetvédelmet közvetlen, és közvetve érintő rendeleti szinten szabályozott általános környezetvédelmi jogszabályok a következők:

- 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet - a környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól
- 78/2007. (IV. 24.) Korm. rendelet a környezeti alapnyilvántartásról
- 72/2007. (IV. 17.) Korm. rendelet a környezetvédelmi és vízügyi hatósági eljárás során felmerülő egyéb eljárási költségekről
- 308/2010. (XII.23.) Korm. rendelet a környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) részt vevő szervezetek nyilvántartásáról (hatályon kívül helyezte a 214/2006. (X. 31.) Korm. rendeletet)
- 270/2003. (XII. 24.) Korm. rendelet az egyes környezetterhelési díjak visszaigénylésének, a kibocsátott terhelő anyag mennyiség meghatározás módjáról, valamint a díjfizetés áthárításának szabályairól
- 57/2013. (II. 27.) Korm. rendelet a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól

- 93/1996. (VII. 4.) Korm. rendelet a környezetvédelmi megbízott alkalmazásának feltételéhez kötött környezethasználatok meghatározásáról
- 132/2003. (XII. 11.) OGY határozat a 2003-2008. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról
- 36/2006. (V.18.) FVM rendelet a termésnövelő anyagok engedélyezéséről, tárolásáról, forgalmazásáról és felhasználásáról
- 194/2007. (VII.25.) Korm. rendelet Az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -szállítási Nyilvántartás létrehozásáról, valamint a 91/689/EGK és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról szóló 166/2006/EK Európai Parlamenti és Tanácsi rendelethez (E-PRTR) kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról
- 9/2012. (II.1.) Korm. rendelete az egyes tevékenységek kutatás-fejlesztési szempontú minősítése iránti eljárás részletes szabályairól
- 3/2012. (II.1.) KIM rendelete a kutatás-fejlesztési tevékenység minősítése iránti eljárásban fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról
- 2011. évi CXXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzákapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 208/2011. (X.12.) Korm. rendelet a katasztrófavédelmi bírság részletes szabályairól, a katasztrófavédelmi hozzájárulás befizetéséről és visszatérítéséről
- 445/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet az elem- és akkumulátorhulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről
- 64/2008. (III. 28.) Korm. rendelet a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól
- 209/2005. (X. 5.) Korm. rendelet a betétdíj alkalmazásának szabályairól
- 444/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékká vált gépjárművekről
- 443/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet az elektromos és elektronikus berendezésekkel kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről

A hulladékgazdálkodást érintő rendeleti szinten szabályozott jogszabályok a következők:

- 445/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet az elem- és akkumulátorhulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről
- 439/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tevékenységek nyilvántartásba vételéről, valamint hatósági engedélyezéséről
- 440/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről
- 126/2003. (VIII. 15.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tervek részletes tartalmi követelményeiről
- 442/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a csomagolásról és a csomagolási hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről

- 213/2001. (XI. 14.) Korm. rendelet a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről
- 98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről
- 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól
- 14/2008. (IV. 3.) GKM rendelet a bányászati hulladékok kezeléséről
- 20/2005. (VI. 10.) EüM rendelet a humán gyógyszerek és csomagolásuk hulladékainak kezeléséről
- 45/2004. (VII. 26.) BM-KvVM együttes rendelet az építési és bontási hulladék kezelésének részletes szabályairól
- 103/2003. (IX. 11.) FVM rendelet a növényvédő szerrel szennyezett csomagolóeszköz-hulladékok kezeléséről
- 45/2012. (V. 8.) VM rendelet a nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról
- 23/2003. (XII. 29.) KvVM rendelet a biohulladék kezeléséről és a komposztálás műszaki követelményeiről
- 15/2003. (XI. 7.) KvVM rendelet a területi hulladékgazdálkodási tervekről
- 16/2002. (IV. 10.) EüM rendelet a települési szilárd és folyékony hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről
- 1/2002. (I. 11.) EüM rendelet az egészségügyi intézményekben keletkező hulladék kezeléséről
- 5/2002. (X. 29.) KvVM rendelet a települési szilárd hulladék kezelésére szolgáló egyes létesítmények kialakításának és üzemeltetésének részletes műszaki szabályairól
- 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet a hulladékjegyzékről
- 318/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet a hulladéklerakási járulék megfizetéséről és felhasználásának céljairól
- 1/1986. (II. 21.) ÉVM-EüM együttes rendelet a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenységekről
- 4/2007. (II. 21.) KvVM rendelet az egységes környezethasználati engedélyhez kötött tevékenységekkel kapcsolatos felügyeleti díj megfizetésének részletes szabályairól
- 36/2006. (V.18.) FVM rendelet a termélnövelő anyagok engedélyezéséről, tárolásáról, forgalmazásáról és felhasználásáról
- 145/2012. (XII. 27.) VM rendelet a hulladékolajjal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységek részletes szabályairól

- 317/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet a közszolgáltató kiválasztásáról és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződésről
- 438/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a közszolgáltató hulladékgazdálkodási tevékenységéről és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről
- 310/2013. (VIII. 16.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tervekre és a megelőzési programokra vonatkozó részletes szabályokról
- 292/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet a nem rendszeres hulladékszállítás szabályairól és az ennek során eljáró állami szervek kijelöléséről

A levegő-tisztaságot érintő rendeleti szinten szabályozott jogszabályok a következők:

- 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet a levegővédelméről (hatályon kívül helyezte a 21/2001. (II.14.) Korm. rendeletet)
- 6/2011. (I.14.) VM rendelet a levegő terheltségi szint és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról (hatályon kívül helyezte a 17/2001. (VIII.3.) KöM rendeletet)
- 23/2001. (XI.13.) KöM rendelet a 140 kWth és az ennél nagyobb, de 50 MWth-nál kisebb névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések légszennyező anyagainak technológiai kibocsátási határértékeiről
- 4/2011. (I.14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről (hatályon kívül helyezte a 14/2001. (V.9.) KöM-EÜM-FVM együttes rendeletet)

A termékdíjat érintő rendeleti szinten szabályozott jogszabályok a következők:

- 343/2011. (XII.29.) Korm. rendelet a környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény végrehajtásáról
- 91/2006. (XII. 26.) GKM rendelet a csomagolás környezetvédelmi követelményeknek való megfelelése igazolásának részletes szabályairól

A vízvédelmet érintő rendeleti szinten szabályozott jogszabályok a következők:

- 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről

- 21/2006. (I.31.) Korm. rendelet a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkenésével kapcsolatos eljárásról
- 24/2007. (VII.3.) KvVM rendelet A Vízügyi Biztonsági Szabályzat kiadásáról
- 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól
- 18/2007. (V. 10.) KvVM rendelet a felszín alatti víz és a földtani közeg környezetvédelmi nyilvántartási rendszer (FAVI) adatszolgáltatásáról
- 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
- 43/1999. (XII. 26.) KHVM rendelet a vízkészlet járulék kiszámításáról
- 27/2005. (XII. 6.) KvVM rendelet a használt és szennyvizek kibocsátásának ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról
- 10/2010. (VII.18.) VM rend. a felszíni víz vízszennyezettségi határértékeiről és azok alkalmazásának szabályairól
- 18/1996.(VI.13) KHVM rendelet a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
- 147/2010. (IV.29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról (2010. május 6-ai hatállyal, hatályon kívül helyezte a 379/2007 (XII.23.) Korm. rendeletet)
- 21/2006. (I.31.) Korm. rendelet a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról,
- 24/2007. (VII.3.) KvVM rendelet A Vízügyi Biztonsági Szabályzat kiadásáról
- 180/2007. (VII. 3.) Korm. rendelet az országhatárt átlépő hulladékszállításról
- 101/1996.(VII.12).Korm. rendelet a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló Bázelen 1989. márc. 22. napján aláírt Egyezmény kihirdetéséről
- 2/2002. (I. 11.) Korm. rendelet a veszélyes áru szállítási biztonsági tanácsadó kinevezéséről és képzéséről

IV. A természetjárás során alkalmazott egyes jármódokra vonatkozó jogszabályok ismertetése – a normakövető túrázás keretei

1. Természetjárás gyalog, lóháton, kerékpárral

A többször módosított, 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról (továbbiakban Evt.), valamint annak végrehajtási rendelete (153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet, továbbiakban Evt-vhr.) az alábbi területeket szabályozza (természeténél fogva csak erdőterületre vonatkozólag):

Az erdő látogatása - alapvetően szabad bejárhatóság gyalog, kerékpárral és lóval, bizonyos korlátozásokkal, melyek a jelzésrendszerrel szemben is igényt támasztanak (pl. közös használatú utak megjelölése - jármódok -, terület tulajdoni jellegének jelölése, korlátozott területen a kijelölt útvonalak használhatók csak):

A 2013. évi XCIV. törvénnyel módosított, 2013. június 21. napjától hatályos Evt. 91. § (1) bekezdése szerint: "Az erdőben - annak rendeltetésétől függetlenül - üdülés, sportolás és kirándulás céljából gyalogosan, emberi erővel hajtott kerékpárral, lóval, valamint az erdészeti feltáró hálózat részein sport vagy turisztikai célú, lóval vontatott járművel bárki saját felelősségére ott tartózkodhat, amit az erdőgazdálkodó túrni köteles, kivéve, ha

a) más jogszabály azt korlátozza, vagy

b) az arra jogosult a látogatás korlátozását az e törvényben foglaltak alapján elrendelte."

(1a) Nem állami, illetve nem helyi önkormányzati tulajdonú erdőben az erdészeti feltáró hálózat részein kívül lovagolni, emberi erővel hajtott kerékpárral közlekedni tilos, kivéve, ha az erdő tulajdonosa az erdő nem állami, illetve nem helyi önkormányzati tulajdoni jellegét megfelelően nem jelezte.

(1b) Az erdőben abban az esetben lehet a megjelölt turistaúton kerékpározni és lovagolni, a megjelölt kerékpáros úton lovagolni, ha az együttes használat lehetősége jelzéssel az adott turistaúton vagy kerékpáros úton megjelölésre került.

(1c) Az (1b) bekezdés szerinti együttes használatot az erdészeti hatóság engedélyezi, ha az a látogatók életét és testi épségét nem veszélyezteti.

(1d) Az (1b) bekezdésben foglalt kivétellel a megjelölt turista- vagy kerékpáros út keresztezése esetén a lovas az úton kizárólag lépésben haladhat át. [...]

(5) Üdülési, sportolási, illetőleg kirándulási célból - a kijelölt út kivételével - gyalogosan, kerékpárral és lóval sem vehető igénybe

a) az erdősítés területe, amíg a rajta lévő faállomány a két méter átlagos magasságot el nem éri;

b) az erdőrezervátum magterülete.

(6) Kiepített parkerdei utat lovaglás céljára kizárólag az erre a célra kijelölt és bejelentett szakaszon lehet igénybe venni.

(7) Kiepített parkerdei utat lóval vontatott járművel nem szabad igénybe venni.”

Fent idézett specifikus jogszabályokon túlmenően természetesen minden esetben meg kell tartani a KRESZ előírásait, valamint a magánutakon kitáblázott, adott területre érvényes szabályokat is.

A jogszabályok megtartása elengedhetetlen feltétel a túrázás során, de a biztonságos, normakövető természetjáráshoz szükség van az adott járműdra vonatkozó írott, és íratlan szabályok betartására is.

A személyi sérüléssel vagy károkozással járó balesetek során tisztában kell lenni azzal, hogy mind az általános közmegítélés, mind pedig a bírói gyakorlat nem csak és kizárólag a tételes jog alapján állapítja meg a felelősséget, az elvárt magatartást, hanem az adott tevékenység szokásait, szakmai sztenderdeket is messzemenően figyelembe veszi.

A lovasbalesetek legnagyobb része elkerülhető megfelelő hozzáállással, előrelátással, lankadatlan figyelemmel és rendszeres gyakorlással. A lóval való foglalkozás állandóan önelemzést kíván az embertől. A balesetek többsége emberi hibából, az óvatosság hiányából adódik. Úgy kell a lóval foglalkozni, lovagolni, hogy az nyugodt maradjon, a lovaglással kapcsolatban kellemes érzésre emlékezzen.

További balesetvédelem szempontjából betartandó szabály az, hogy szabadban elszabadult lovat ne kövessük hátulról, és ne álljunk a vágótázó ló elé, mert elsodorhat. Nyugodtan szölongatva kerüljünk oldalról előlről mellé, ha felkeltettük a figyelmét és megnyugodott, fogjuk meg.

A lóháton történő természetjárás során oda kell figyelni arra, hogy csak gyakorlott lovasként szabad ezt megtenni. Terepre egyedül soha nem szabad kilovagolni, mert vannak olyan előre nem látható extrém helyzetek, ahol egy segítő társ nélkül nagyon magas a balesetveszély. Ahogy az már említésre került, kilovaglaskor a közutakon a lovasokra is a KRESZ előírásai vonatkoznak.

Csoportos lovaglaskor az éllovast nem szabad megelőzni, és a követési és egymás melletti távolságot mindig megfelelően be kell tartani. Terepen mindig egyenes vonalon kell lovagolni, és soha nem szabad keresztezni a lovaglótársak útvonalát.

A természetben történő kerékpározásnak is megvannak a maga íratlan szabályai. A kijelölt kerékpáros útról letérni nem szabad, mert zavarja és károsítja az erdő élővilágát. A kijelölt erdei turistautak a gyalogosok számára vannak kialakítva, övük az elsőbbség. Különös figyelmet kell szentelni a kisgyerekekre és az idősekre. Az erdőgazdasági utakon a KRESZ szabályi szerint kell közlekedni. Az úton csendben illik közlekedni, így többet láthatunk az erdő életéből. Figyelembe kell venni, hogy az erdő nemcsak kirándulóhely, hanem élettér és munkahely is. Ősszel a szarvasbögés, télen fakitermelés és hajtóvadászat lehet az erdőben. Tiszteletben kell tartani az erdőgazdálkodás előírásait, az erdészeti munkatársait. Megállni csak a tűzrakó helyeknél, pihenőknél érdemes, tüzet csak akkor lehet gyújtani, ha nincs tűzgyújtási tilalom. Mielőtt tovább indulunk, meg kell győződni arról, a tűz kialudt. Az elfogyasztott étel maradványait és hulladékait érdemes becsomagolni és magunkkal vinni. Erdei kerékpáros versenyekhez, táborozáshoz engedélyt kell kérni az erdő tulajdonosától. Aki erdőben kerékpározik, vendég az erdőben, ha így viselkedik, legközelebb is szívesen látják.

A természetjárás íratlan szabályainak egy része pusztán praktikum, viszont egy másik jelentős része fontos baleset-megelőzési szabály. Az egyik legfontosabb ilyen szabály az, hogy soha ne induljunk el egyedül túrázni, hiszen előállhatnak olyan a szokásostól eltérő, extrém körülmények – mint a rosszullét - amelyre előre nem lehet felkészülni. Gyermek mindig csak felnőtt kísérettel induljanak el túrázni, és az útvonaltervezésnél figyelemmel kell lenni felnőttekénél alacsonyabb fizikális teljesítőképességre.

Az erdőben mindenki saját felelősségére tartózkodik gyalogosként. Az kijelölt túraútvonalról nem szabad letérni, hiszen számos védett terület, vagy erdőrezervátum a látogatók számára zárt.

Egyszerre praktikus, és bizonyos esetekben életet mentő szabály az, hogy a felelősségteljes gyalogos túrázónak minden esetben rendelkeznie kell az adott területet rögzítő térképpel, valamint megfelelő mennyiségű ivóvízzel.

Az erdő számos veszélyt rejt magában, ilyen veszély például a kullancs. Mielőtt kullancsok által fertőzött területre szervezünk természetjárást, minden esetben elevenítsük fel a kullancsok eltávolításával kapcsolatos ismereteinket, mérlegeljük a kockázatot, különösen akkor, hogy gyermekek is részt fognak venni a túrán.

Amennyiben éjszakai túrázást tervezünk, úgy győződjünk meg arról, hogy a kiszemelt terület járható-e éjszaka, van-e érvényben valamilyen időbeli korlátozás. Ezen felül elengedhetetlen feltétel a zseblámpa, ahogy a hozzá tartozó megfelelő pótelem is. Kiemelten fontos, hogy gyermekeknek lehetőleg ne szervezzünk éjszakai túrát, hiszen az esetleges vadállat támadás kockázata éjszaka sokkal magasabb.

Természetesen a kerékpáros jármódnak is megvannak a maga írott (lásd fent idézett Etv.) és íratlan szabályai. A gyalogos jármód tekintetében megemlített szabályok vonatkoznak a kerékpározásra is, ezen felül vannak speciális, kifejezetten a túrakerékpározásra vonatkozó követelmények is.

Ilyen szabály az, hogy az előzetes tervezésnél mindig vegyük figyelembe saját és társaink fizikai teljesítőképességét, valamint azt, hogy a kerékpár bármikor használatra alkalmatlanná válhat. Az útvonalat szakaszosan kell kijelölni, hogy bizonyos nem várt körülmények bekövetkezése esetén is biztonságos legyen.

Íratlan szabály az is, hogy az erdőben a gyalogos forgalom mindig előnyt élvez, így ne kényszerítsünk senkit arra, hogy kitérjen előlünk. A helyes protokoll az, hogy a kerékpárról leszállva, azt tolvá előzzük meg a gyalogos természetjárókat. Fontos szabály, hogy az erdőben csengőt használni nem csak tapintatlanság, hanem a vadon élő állatok nyugalmanak megőrzése céljából tilalmazott tevékenység is.

2. Természetjárás vízen: kenuval és vitorlással

A túrakenuzás, mint túrázási jármód során kell talán a legjobban odafigyelni arra, hogy a hatályos balesetvédelmi, és egyéb előírások maradéktalanul érvényesüljenek, hiszen a vízi közlekedés során az emberélet folyamatos kockázatnak van kitéve.

A hatályos jogi szabályozás szerint csónak az emberi erővel hajtott hajónak, kompnak, vízi sporteszköznek nem minősülő vízi jármű, amelynek testhossza nem haladja meg a kishajóra megállapított mértéket. Csónak továbbá az a szélérővel vagy gépi berendezéssel hajtott hajónak, kompnak, vízi sporteszköznek nem minősülő vízi jármű is, amelynek hossza a 6,2 métert, névleges vitorlafelülete a 10 m²-t, illetőleg

motorteljesítménye a 4 kW-t nem éri el. Nem minősül csónaknak az építése, berendezése és felszerelése alapján elsődlegesen nem hajózási tevékenység folytatására alkalmas – külön jogszabályban meghatározott – úszóeszköz.

A hatályos jogi szabályozás szerint vízi sporteszköz a vízen való közlekedésre alkalmas, rendeltetésszerű használata esetén úszóképes és kormányozható, kedvtelési rendeltetésű, hajónak, kompnak, csónaknak nem minősülő vízi jármű. A túrakajak a hatályos szabályozás szerint tehát vízi sporteszköznek minősül.

A hajó vezetőjének meg kell tennie a kötelező gondosságból és a bevált szakmai gyakorlatból fakadó valamennyi óvintézkedést, hogy elkerülje különösen: az emberéletet fenyegető veszélyt, a hajókban vagy úszóanyagok kötelékeiben, partban és a hajóútban vagy annak közvetlen közelében levő bármilyen műtárgyban, illetve berendezésben okozott kárt, a hajózási akadályok előidézését; lehetőség szerint a környezet szennyezését.

Csónakot, nyilvántartásba vételre nem kötelezett vízi sporteszközt és gép, illetve vitorlahajtás nélküli kishajót, ha jogszabály eltérően nem rendelkezik az vezethet, aki 14. gépi hajtású vízi jármű esetén 17. életévét betöltötte, úszni tud, a vezetésben kellő gyakorlattal rendelkezik,

Ha több személy tartózkodik a csónakban, indulás előtt 16. életévét, gépi hajtású vízi jármű esetén 17. életévét betöltött, valamint az előző bekezdésbe foglaltaknak megfelelő vezetőt kell kijelölni.

A csónakból indulás előtt – és szükség esetén menetben is – el kell távolítani a stabilitását és úszóképességét befolyásoló mennyiségű vizet. Fürdés céljából a vízi járművet csak a vezető engedélyével szabad elhagyni. A vízi járművet elhagyó fürdőzőt mindaddig követni kell – mentésre készenlétben – amíg az nincs teljes biztonságban. A menetben levő csónakban tartózkodóknak – a csóváló evezést (védlizés), illetve csáklázást végző személy kivételével - tilos állni. A csónak vezetője a beszállás előtt köteles tisztázni, hogy a csónakban helyet foglaló személyek tudnak-e úszni és azok nyilatkozata, továbbá mentő felszerelés elhelyezéséről, valamint alkalmazásra való készenlétéről köteles gondoskodni. A vízen levő (közlekedő vagy veszteglő) csónakban tartózkodó úszni nem tudó és kiskorú, valamint a vízi sporteszközön közlekedő minden személy köteles mentő mellényt viselni. A csónakban tartózkodók közül nyilatkozatot csak nagykorú személy tehet, kiskorú személy minden esetben köteles mentőmellényt viselni.

Fontos megjegyezni azt, hogy a vitorlás jármódra a vízi sporteszközökre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell, így különösen a víziközlekedés rendjéről szóló 57/2011. (XI. 22.) NFM rendelet, vagyis köznapi nevén a Hajózási Szabályzat normáit.

V. A természetvédelmi bírság kiszabásának jogszabályi alapja, mértéke, az irányadó eljárási rend, és a kiszabásra jogosultak köre

A Természetvédelmi törvény (a továbbiakban Tvt.) 106. § (1) bekezdése szerint, aki jogszabályban, hatósági határozatban, közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban megállapított, közvetlenül vagy közvetve a környezet védelmét szolgáló előírást megszeg, illetve határértéket túllép, a jogsértő magatartás súlyához – így különösen az általa okozott környezetszennyezés, illetőleg környezetkárosítás mértékéhez, időtartamához és ismétlődéséhez – igazodó környezetvédelmi bírságot köteles fizetni.

A környezetvédelmi bírságot a környezet igénybevételi járulékon és a környezetterhelési díjon felül kell megfizetni, vagyis a jogalkotó egyértelmű szándéka alapján nem igénybevételi, hanem szankciós költségnek minősül.

Fontos megjegyezni, hogy a környezetvédelmi bírság nem mentesít a büntetőjogi, továbbá a kártérítési felelősség, valamint a tevékenység korlátozására, felfüggesztésére, tiltására, illetőleg a megfelelő védekezés kialakítására, a természetes vagy korábbi környezet helyreállítására vonatkozó kötelezettség teljesítése alól.

Ahogy az a II. fejezet 1. pontjában kifejtésre került, a környezetvédelem legfontosabb szakterületei a hulladékgazdálkodás, a levegővédelem, és a vízvédelem. Az állami szankciórendszer is ezen szakterületekhez igazodik, az egyes területeken tapasztalt jogsértéseket külön eljárási rendben, külön jogszabályok alapján rendeli büntetni.

A 271/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet rendelkezik a hulladékgazdálkodási bírság mértékéről, valamint kiszabásának és megállapításának módjáról. Általánosságban elmondható, hogy a hulladékgazdálkodási bírság kiszabásának leggyakoribb esete az engedély nélküli hulladékkezelés. A 2012. évi CLXXXV. törvény a Hulladékról (továbbiakban: Ht.) alapján hulladéktól csak kijelölt vagy arra fenntartott helyen, a környezet veszélyeztetését kizáró módon lehet megválni. Nem mentesül a hulladék birtokosára, illetve tulajdonosára vonatkozó szabályok alól az, aki a birtokában, illetve tulajdonában lévő hulladéktól nem az e törvényben meghatározott kötelezettségek teljesítésével válik meg. Az ingatlanon ellenőrizetlen körülmények között elhelyezett vagy

elhagyott hulladék a Ht. 31. § szerinti elszállításának és kezelésének kötelezettsége a hulladék tulajdonosát vagy korábbi birtokosát terheli. Ha a hulladék tulajdonosa vagy korábbi birtokosa kötelezettségét önként nem teljesíti vagy nem állapítható meg a személye, illetve annak személye, aki a hulladéktól a Ht. 61. § (1) bekezdésében foglaltak megsértésével vált meg, akkor a hulladéktulajdonosra vonatkozó kötelezettség azt az ingatlantulajdonost terheli, akinek az ingatlanán a hulladékot elhelyezték vagy elhagyták. Az ingatlantulajdonos, illetve közszolgáltató mentesül a felelősség alól, ha azt, aki a hulladékot az ingatlan területén, illetve közterületen elhagyta vagy jogellenesen elhelyezte, a környezetvédelmi hatóság előtt beazonosításra alkalmas módon megnevezi, és vele szemben a jogellenesség tényét bizonyítja. A fentiek be nem tartása esetén – annak kikényszerítése érdekében – az önkormányzat jegyzője a Ht. által előírt hulladékgazdálkodási bírság kiszabásáról intézkedik.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 32/A. § (1) bekezdése szerint, aki jogszabályban, hatósági határozatban vagy közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban szereplő vízgazdálkodási előírást megszeg, a jogsértő magatartás súlyához igazodó, legfeljebb 1 000 000 forint összegű vízgazdálkodási bírságot köteles fizetni. Természetes személy esetében a bírság összege nem haladhatja meg a 300 000 forintot. További vízvédelmi szabály az, hogy aki a szennyvízelvezető és - tisztító közműbe a meghatározott mértéket meghaladó károsító anyagot bocsát be, csatornabírságot köteles fizetni. A vízgazdálkodási törvény 44/J. § (1) bekezdése szerint, ha az ingatlantulajdonos vagy a közszolgáltató a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvízzel kapcsolatos tevékenységét jogszabálytól vagy a bejelentésben foglaltaktól eltérő módon végzi, közszolgáltatási bírságot köteles fizetni. A vízvédelem tehát szankciórendszerével közvetlenül védi a környezetet, amely elősegíti a természetjárás során preferenciaként felállított szennyeződésmentes természetjárás követelményének előállítását.

Fontos megjegyezni, hogy a környezetvédelmi bírságok adók módjára behajtható köztartozásnak minősülnek, így államilag kikényszeríthetőek.

VI. A szabálysértési bírság

6.1 A szabálysértési bírság kiszabásának alapja

A környezetvédelmi szabálysértést az követi el, aki a környezetvédelmi hatóság engedélyéhez vagy hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély vagy hozzájárulás nélkül, vagy az engedélytől, hozzájárulástól eltérő módon végez vagy végeztet, illetve a környezet elemeit a külön jogszabályban meghatározott módon terheli, illetve szennyezi, vagy az egyéb környezetvédelmi előírásokat más módon megszegi.

E szabálysértés elkövetője százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

A szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban Sztv.) 39. § (1) bekezdése szerint

39. § (1) A rendőrség az e törvényben meghatározott feltételek esetén bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot. E törvény eltérő rendelkezése hiányában szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt csak a rendőrség szabhat ki helyszíni bírságot.

(2) Törvényben meghatározott esetben szabálysértés észlelése esetén – amennyiben ezt e törvény külön említi – helyszíni bírságot szabhat ki:

- a) a járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője,
- b) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve,
- c) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője,
- d) a közlekedési hatóság ellenőre,
- e) a közterület-felügyelő,
- f) a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr,
- g) az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője,
- h) a halászati őr,
- i) a mezőőr.

Idézett jogszabályhely f) – i) pontjai annak személyi, eljárásjogi kereteit teremtik meg, hogy a természetjárás során észlelt szabálysértések közvetlenül büntethetőek legyenek, ezzel megfelelő visszatartó erőt teremtve azok elkövetésétől.

Az Sztv. 187. § (1) bekezdése az alábbiak szerint definiálja a természetvédelmi szabálysértés esetkörét

187. § (1) Aki

a) a természetvédelmi államigazgatási szerv engedélyéhez vagy szakhatósági hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély vagy szakhatósági hozzájárulás nélkül, vagy az engedélytől, szakhatósági hozzájárulástól eltérő módon végez vagy végeztet, vagy bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget,

b) természeti területen – beleértve a védett természeti, Natura 2000 területet is – a természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenységet folytat, szemetel, a területet más módon szennyezi, tiltott helyen tartózkodik, engedély nélkül tüzet rak,

c) védett élő szervezet egyedét, származékát vagy barlangi képződményt jogellenesen megrongál, elvisz vagy elpusztít, illetve védett vagy fokozottan védett állatfaj egyedét élettevékenységében jelentős mértékben zavar, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés elkövetőjére a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr is szabhat ki helyszíni bírságot.

Legfőképp a kerékpáros és a gyalogos jármód esetén felmerülő esetkör lehet, amikor a túrázó háziállata, legfőképp kutyája társaságában járja a természetet. Ebben az esetben fokozottan kell figyelni a kutya jogszabályoknak megfelelő sétáltatására, ugyanis az Sztv. 193. §-a önálló szabálysértési alakzatként bünteti az ezzel kapcsolatos kisebb jogsértéseket

193. § (1) Aki a felügyelete alatt álló kutyát

a) a település belterületén felügyelet nélkül bocsátja közterületre, vagy kóborolni hagyja,

b) természeti és védett természeti területen, vagy vadászterületen - a vadászkutya és a triflakereső kutya kivételével - póráz nélkül elengedi vagy kóborolni hagyja,

c) szájkosár és póráz nélkül közforgalmú közlekedési eszközön - vakvezető, illetve mozgáskorlátozottakat segítő kutya kivételével - szállítja,

d) élelmiszer-elárúsító üzletbe, közfürdő területére vagy játszótérre - vakvezető, illetve mozgáskorlátozottakat segítő kutya kivételével - beenged, illetőleg bevisz, szabálysértést követ el.

(2) Aki veszélyes ebét nem zárt helyen tartja, vagy nem helyez el a ház (lakás) bejáratán a veszélyes ebre utaló megfelelő figyelmeztető táblát, szabálysértést követ el.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, természeti és védett természeti területen a természetvédelmi őr, helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr, továbbá a mezőőr is szabhat ki helyszíni bírságot.

Ahogy előbbieken kifejtésre került, a szabálysértések szankcionálása helyszíni bírság formájában akár azonnali is lehet. A természetvédelmi őr tulajdon elleni szabálysértés, természetvédelmi szabálysértés, csendháborítás, köztisztasági szabálysértés, kutyával veszélyeztetés, erdőrendészeti szabálysértés, erdei haszonvételek jogosulatlan gyakorlása, vízszennyezés szabálysértések esetén jogosult

helyszíni bírság kiszabására. A helyszíni bírság összege 5 000-tól 50 000 forintig terjedhet.

Alkalmazhatja az eset, a cselekmény megítélésétől függően a helyszíni idézést, és feljelentést is. Ha a gépjárművezetőre távollétében kiszabott helyszíni bírságot nem veszik tudomásul, szabálysértési eljárást kell lefolytatni.

A természetvédelmi szabálysértés 150 000 forintig terjedő pénzbírsággal büntethető, de egyéb szankciók (pl: elkobzás) is alkalmazható a szabálysértés elkövetőjével szemben.

VII. A környezet büntetőjogi védelme

A kérdés vizsgálatánál fontos előzetesen megjegyezni azt, hogy az Európai Unió kiemelt területként kezeli a környezet büntetőjogi védelmét.

Az Európai Parlament és a Tanács 2008/99/EK irányelvének célja, hogy a tagállamokat kötelezze arra, hogy büntetőjogi szankciókkal sújtsa a környezetet súlyosan károsító magatartást. Ez a minimális harmonizációs küszöb az Európai Közösséget létrehozó szerződés (EK-Szerződés) 174. cikkében meghatározott, a környezet védelmére irányuló célkitűzéssel összhangban lehetővé teszi a környezetvédelmi jog megfelelőbb alkalmazását.

A tagállamoknak bűncselekménynek kell minősíteniük az alábbi magatartásokat, amennyiben azok megsértenek egy környezetvédelemre vonatkozó közösségi szabályt, és azokat szándékosan vagy súlyos gondatlanságból követik el:

- anyagok vagy ionizáló sugárzás levegőbe, talajba vagy vízbe történő jogellenes bejuttatása, amely bármely személy halálát vagy súlyos sérülését vagy a környezet jelentős károsodását okozza vagy okozhatja;
- hulladék jogellenes gyűjtése, szállítása, feldolgozása vagy ártalmatlanítása, amely bármely személy halálát vagy súlyos sérülését vagy a környezet jelentős károsodását okozza vagy okozhatja;
- a nem elhanyagolható mennyiségben végzett jogellenes hulladékszállítás;
- olyan üzem jogellenes működtetése, amelyben veszélyes tevékenységet végeznek, illetve olyan veszélyes anyagokat vagy készítményeket tárolnak vagy használnak, amelyek bármely személy halálát vagy súlyos sérülését vagy a környezet jelentős károsodását okozzák vagy okozhatják;
- nukleáris anyagok vagy más veszélyes radioaktív anyagok jogellenes gyártása, kezelése, tárolása, használata, szállítása, kivitele vagy behozatala vagy

ártalmatlanítása, amely bármely személy halálát vagy súlyos sérülését vagy a környezet jelentős károsodását okozza vagy okozhatja;

- védett állat- vagy növényfajok jogellenes megölése, elpusztítása, birtoklása, begyűjtése vagy forgalomba hozatala;
- védett élőhely jogellenes megrongálása;
- ózonkárosító anyagok jogellenes forgalomba hozatala vagy felhasználása.

A tagállamoknak emellett biztosítaniuk kell, hogy a bűncselekményre való felbujtás vagy az abban bűnsegédként való részvétel is büntetendő legyen.

Az irányelv büntetőjogi szankcióknak hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűnek kell lenniük. A magyarországi büntetőpolitika az irányelv alapján az alábbi magatartások kriminalizálását tartotta indokoltnak, és iktatta be tényállásként a 2012. évi C. (Btk.) törvény megalkotása során.

Környezetkárosítás

241. § (1) Aki a földet, a levegőt, a vizet, az élővilágot, valamint azok összetevőit jelentős mértékű szennyezéssel vagy más módon

a) veszélyezteti,

b) olyan mértékben károsítja, hogy annak természetes vagy korábbi állapota csak beavatkozással állítható helyre,

c) olyan mértékben károsítja, hogy annak természetes vagy korábbi állapota nem állítható helyre,

bűntett miatt az *a)* pontban meghatározott esetben három évig, a *b)* pontban meghatározott esetben egy évtől öt évig, a *c)* pontban meghatározott esetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a környezetkárosítást gondatlanságból követi el, vétség miatt az (1) bekezdés *a)* pontja esetén egy évig, *b)* pontja esetén két évig, *c)* pontja esetén három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Az (1) bekezdés *a)* pontjában, és a (2) bekezdés első és második fordulatában meghatározott esetben az elkövető nem büntethető, az (1) bekezdés *b)* pontja esetén pedig büntetése korlátlanul enyhíthető, ha az elsőfokú ítélet meghozataláig a bűncselekmény által bekövetkezett veszélyt, illetve környezetkárosodást megszünteti, a károsodott környezet eredeti állapotát helyreállítja.

(4) E § alkalmazásában szennyezés: a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint azok összetevői jogszabályban vagy hatósági határozatban megállapított kibocsátási határértéket meghaladó terhelése.

Természetkárosítás

242. § (1) Aki

a) fokozottan védett élő szervezet egyedét,

b) védett élő szervezet vagy az Európai Unióban természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedeit, feltéve, hogy azok külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket,

c) a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló EK tanácsi rendelet A és B melléklete hatálya alá tartozó élő szervezet egyedét jogellenesen megszerzi, tartja, forgalomba hozza, az ország területére behozza, onnan kiviszi, azon átszállítja, azzal kereskedik, illetve azt károsítja vagy elpusztítja, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás az élő szervezet egyedeinek olyan mértékű pusztulását okozza,

a) hogy az (1) bekezdés a) vagy b) pontja esetében az elpusztított élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét,

b) amely az (1) bekezdés c) pontja esetében az élő szervezet állományának fennmaradását veszélyezteti.

(3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) E § alkalmazásában élő szervezet egyede:

a) az élő szervezet egyedének valamennyi fejlődési szakasza, alakja, állapota,

b) az élő szervezetek keresztezéseként és kereszteződésekként létrejött egyed,

c) az élő szervezet egyedének származéka, ami alatt érteni kell az elpusztult élőlényt, valamint annak vagy az élő szervezet egyedének bármely részét, továbbá azt a terméket vagy készítményt, amely a felsoroltak valamelyikéből készült, illetve ezek valamelyikéből származó összetevőt tartalmaz.

243. § (1) Aki Natura 2000 területet, védett barlangot, védett természeti területet vagy védett élő szervezetek életközösségét, illetve azok élőhelyét jogellenesen jelentős mértékben megváltoztatja, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás a Natura 2000 terület, a védett barlang, a védett természeti terület vagy a védett élő

szervezetek életközössége, illetve azok élőhelye jelentős károsodását vagy megsemmisülését okozza.

(3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) E § alkalmazásában Natura 2000 terület alatt a természet védelméről szóló törvényben meghatározott fogalmat kell érteni.

A környezetvédelemhez fűződő társadalmi érdeket, mint védett jogi tárgyat védő fenti tényállásokon kívül a Btk. XXIII. fejezetében szabályozott következő tényállások is védik: Állatkínzás, Orvvadászat, Orvhalászat, Tiltott állatviadal szervezése, A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése, Ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés, Radioaktív anyaggal visszaélés, Nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés, Atomenergia alkalmazásával visszaélés.

A Btk. fontos rendelkezései közé tartozik, hogy a XXIII. fejezet alatt szabályozásra került tényállások tekintetében szemben szankcióként alkalmazható kitiltás is.

Összefoglalva elmondható, hogy a Btk. szankciórendszere megfelel az európai követelményrendszernek, s kitűnik belőle, hogy a magyar büntetőjog-politika erős kézben tartja a környezetvédelem büntetőjogi védelmét.

VIII. A természetvédelmi, és természetvédelmi igazgatás intézményrendszere

1. Az intézményrendszer felépítése

A környezetvédelmi, és természetvédelmi igazgatás intézményrendszerének alapidokumentuma a 481/2013. (XII. 17.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről.

A környezetvédelmi és természetvédelmi igazgatás intézményrendszerének csúcsintézménye a Földművelésügyi Minisztérium, melynek irányítása alatt több államigazgatási szerv áll.

Az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség a földművelésügyi miniszter irányítása alatt álló központi hivatal, amelynek székhelye Budapest, és illetékessége az ország teljes területére kiterjed. Honlapjának címe <http://www.orszagoszoldhatosag.gov.hu/>. „Főfelügyelőségünk elkötelezett a magas

színvonalú hatósági munka, a jogszabályi előírások mindenek feletti érvényesítése mellett.” – olvasható az OKTF honlapján. E kötelezvény betartásának érdekében az OKTF az alábbi feladatokat látja el:

38. § Az OKTF állami alaptevékenysége körében

- a) szolgáltatja a miniszter által kért, a kormányzati munka ellátásához szükséges, tevékenysége során keletkezett adatokat;
- b) elemzi és értékeli a feladat- és hatáskörét érintő jogszabályok végrehajtását;
- c) ellenőrzi a területi szervek hatósági munkáját;
- d) véleményezi a feladat- és hatáskörét érintő jogszabálytervezeteket;
- e) a hatósági feladatai során önállóan, egyéb feladatoknál pedig a miniszter felkérése alapján közreműködik a nemzetközi feladatok végrehajtásában;
- f) koordinálja a határokon áterjedő környezeti hatásokkal kapcsolatos hatósági feladatokat;
- g) ellátja az integrált szennyezés megelőzéssel, az elérhető legjobb technikák műszaki dokumentációinak kidolgozásával kapcsolatos feladatokat; valamint
- h) ellátja a továbbképzési feladatokat.

Az OKTF alárendeltségben működő területi szervei az úgynevezett felügyelőségek

4. § (1) A környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőség (a továbbiakban: felügyelőség)

- a) az OKTF alárendeltségben működő területi szerve,
- b) önállóan működő és gazdálkodó központi költségvetési szerv.

A hatályos jogszabályi környezet az alábbiak szerint határozza meg a felügyelőségek feladatkörét

39. § (1) A felügyelőség állami alaptevékenysége körében

- a) összegyűjti és az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer rendelkezésére bocsátja az annak működéséhez szükséges – feladatkörével összefüggő – adatokat, továbbá együttműködik más ellenőrző és információs rendszerekkel;
- b) közreműködik a nemzetközi feladatok végrehajtásában;
- c) véleményezi a kiemelt térségre és a megyére készülő területfejlesztési koncepciót és programot, valamint területrendezési tervet, továbbá a településrendezési eszközöket;

d) hozzáférhetővé teszi a környezet állapotáról szerzett adatokat, és megfelelő tájékoztatást ad azokról; valamint

e) részt vesz a környezeti tudat- és szemléletformáló feladatok ellátásában.

(2) A 27. § szerinti felügyelőség az ott meghatározott területen valamennyi környezeti elem vonatkozásában környezetvédelmi igazgatási szervként működte

a) a hatósági tevékenység ellátásához szükséges regionális laboratóriumot,

b) a rendkívüli szennyezések észlelése céljából a mérő-megfigyelő rendszert, valamint

c) a környezet állapotértékeléséhez szükséges monitoring rendszert.

Szintén a földművelésügyi miniszter irányítása alatt álló államigazgatási szerv a Nemzeti Környezetügyi Intézet, melynek székhelye Budapest. Szervezetrendszerét tekintve a NeKI egy önálló jogi személyiséggel nem rendelkező központi szervből, valamint kirendelésekből áll. A központi szervek a NeKI főigazgatója vezeti. A központi szerv illetékességi területe az ország teljes területére kiterjed. A NeKI honlapjának címe: <http://neki.gov.hu/>.

A NeKI feladatköre rendkívül szerteágazó, a kormányzati munkamegosztás számos, az alábbiakban meghatározott feladatkört telepített ezen államigazgatási szervre

41. § A NeKI alaptevékenysége körében

1. végzi a vízgyűjtő-gazdálkodással kapcsolatos jogszabályban foglalt feladatokat;

2. közreműködik a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásához kapcsolódó feladatok ellátásában, azok megalapozó kutatási tevékenységeit koordinálja, oktatási, környezeti nevelési programjait kidolgozza és végrehajtja;

3. ellátja az Országos Környezeti Kármentesítési Programmal kapcsolatos feladatokat;

4. részt vesz az ágazati koncepciók szakmai megalapozásában;

5. véleményezi a kiemelt térségre és a megyére készülő területfejlesztési koncepciót és programot, valamint területrendezési tervet;

6. a környezetügyi szakterületi feladatok ellátását támogató hatástanulmányokat, vizsgálatokat végez, jelentéseket készít, illetve alkalmazott kutatásokat folytat, alapozó kutatási tevékenységeket koordinál és monitoroz;

7. a szakterületi stratégiák és tervek kialakításához és egyedi döntésekhez háttéranyagokat készít, helyzetelemzéseket, felméréseket és statisztikai elemzéseket készít;

8. előkészíti a légszennyező anyagok kibocsátásával, a zaj és rezgés elleni védelemmel és az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -szállítási Nyilvántartással (E/PRTR) kapcsolatos európai uniós és egyéb nemzetközi adatszolgáltatásokat;

9. zajvédelmi adatbázist és adatközpontot hoz létre és működtet, eseti zajméréseket végez és zajtérképeket készít;

10. informatikai szakrendszereket működtet és nyilvántartást vezet a hulladékégetőkről és nagytüzelő berendezésekről;

11. közreműködik a jogszabályokhoz kapcsolódó előzetes és utólagos hatásvizsgálatok, valamint háttéranyagok elkészítésében;

12. BAT (legjobb elérhető technika) útmutatókat készít és közreműködik az európai uniós BAT referencia dokumentumok kidolgozásában;

13. útmutatókat és szakmai segédanyagokat készít, és szakmai képzéseket szervez a környezetvédelmi hatóságok számára az egységes környezethasználati engedélyezési, a hazai és nemzetközi környezeti hatásvizsgálati és a stratégiai környezeti vizsgálati eljárásokkal kapcsolatban, valamint a hatályos szakterületi (integrált szennyezés megelőzés és csökkentés, levegővédelem, zaj és rezgés elleni védelem stb.) szabályozásokkal kapcsolatban oktatási, környezeti nevelési programokat dolgoz ki és hajt végre;

14. szakterületi szabványokat dolgoz ki, beleértve a hulladékvizsgálati szabványokat is;

15. közreműködik az országos és a területi hulladékgazdálkodási tervek elkészítésében;

16. közreműködik a hulladékgazdálkodási szakterületi szabályozás szakmai megalapozásban, hatásvizsgálatok végzésében, döntés-előkészítő szakmai háttéranyagok kidolgozásában, valamint közreműködik az európai uniós szakterületi szakértői tevékenységben;

17. hulladékgazdálkodási műszaki útmutatókat dolgoz ki, hulladékbesorolást (beleértve a hulladék státusz végét, valamint a mellékterméket is), -minősítést megalapozó vizsgálatokat végez, e területen referencialaboratóriumot üzemeltet;

18. nyilvántartja, felméri és elemzi a hulladékgazdálkodási létesítményeket és tevékenységeket;

19. részt vesz a hulladékképződés megelőzését, valamint az elkülönített gyűjtést segítő szemléletformálásban, tanácsadásban, oktatásban;

20. fejleszti és karbantartja a hulladékgazdálkodással kapcsolatos honlapot;

21. ellátja a Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégiával kapcsolatos feladatokat, különösen a Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégia végrehajtására és nyomon követésére alkalmas irányítási és monitoring rendszer alakítását és működtetését, valamint a Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégia megvalósításáról készülő átfogó jelentések készítését;

22. végzi a környezet állapotának és használatának figyelemmel kísérése céljából működtetett monitoring rendszerek szakmai támogatását, az adatok megbízhatóságának növelését, a környezetvédelmi laboratóriumok tevékenységének szakmai koordinációját;

23. a természetvédelem területén közreműködik a természeti értékek monitorozásában, valamint a botanikai, zoológiai kutatásokhoz kapcsolódó, a természetvédelemhez szükséges országos adatgyűjtésben, a megalapozó adatokat és információkat gyűjtő, rendszerező, elemző és szolgáltató tevékenységekben, továbbá más, uniós irányelvek és nemzetközi egyezmények által igényelt tevékenységekben, a jelentések előkészítésében, valamint együttműködik az információs rendszerek adataira támaszkodó elemzések módszereinek fejlesztésében, a modellezések megvalósításában;

24. ellátja az egyéb, jogszabály vagy a miniszter által a feladatkörébe utalt feladatokat.

Hazánk nemzeti parkjainak közigazgatási felügyeletét ellátó központi hivatal a Nemzeti Park Igazgatóság, amely szintén az ágazatért felelős miniszter irányítása alatt áll. Közigazgatási státuszát tekintve az NPI központi hivatal, önállóan működő és gazdálkodó központi költségvetési szerv. A nemzeti park igazgatóságok szervezetrendszerének területi szerve a nemzeti park igazgatóság. A nemzeti park igazgatóságok internetes elérhetőségei az alábbiak:

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://anp.nemzetipark.gov.hu/
Balatoni Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://bfnp.nemzetipark.gov.hu/
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://bnpi.hu/
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://ddnp.nemzetipark.gov.hu/
Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://dinp.nemzetipark.gov.hu/
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://fhnp.nemzetipark.gov.hu/
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://hnp.nemzetipark.gov.hu/
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://knp.nemzetipark.gov.hu/
Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://kmnp.nemzetipark.gov.hu/
Órségi Nemzeti Park Igazgatóság	-	http://onp.nemzetipark.gov.hu/

Az NPI feladatai az alábbiak

42. § Az NPI állami alaptevékenysége körében

a) ellátja

aa) a védett és fokozottan védett természeti értékek, védett és fokozottan védett természeti területek, a Natura 2000 területek, valamint a nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó területek és értékek természetvédelmi kezelésével kapcsolatos feladatokat, kivéve azokat a feladatokat, amelyeket más szerv vagy természetes személy köteles ellátni,

ab) a vagyonkezelői feladatokat a vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú vagyontárgyak tekintetében,

ac) a természetvédelemért felelős miniszter körzeti erdő- és vadgazdálkodási tervvel kapcsolatos jogkörét érintő előkészítő feladatokat,

ad) a természetvédelmi kutatással kapcsolatos feladatokat,

ae) az élőhelyek kialakításával és fenntartásával kapcsolatos feladatokat, valamint

af) a sérült, károsodott élőhelyek helyreállításával, valamint rehabilitációjával kapcsolatos feladatokat;

b) vezeti a működési területén lévő védett természeti területek és természeti értékek nyilvántartását, gondoskodik a természetvédelmi célú nyilvántartások vezetéséhez szükséges elsődleges és másodlagos adatgyűjtésről, illetve működteti a feladatkörével összefüggő területi monitoring és információs rendszert, együttműködik más információs és ellenőrző rendszerekkel;

c) közreműködik

ca) az erdővagyon-védelmi tevékenységben,

cb) a természetvédelmi szempontból védetté nem nyilvánított természetes növény- és állatvilág (vadászható vadfajok, fogható halfajok, az ősi hazai házasított állatfajok, fajták és ezek génkészletei) védelmében;

d) véleményezi a kiemelt térségre és a megyére készülő területfejlesztési koncepciót és programot, valamint területrendezési tervet, továbbá a településrendezési eszközöket;

e) együttműködik az örökségvédelmi szakigazgatási szervekkel azok külön jogszabályban meghatározott örökségvédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátásában;

f) kapcsolatot tart természetvédelmi kezelési feladatokat ellátó más szervezetekkel és természetes személyekkel;

g) segítséget nyújt a természet védelmével kapcsolatos feladatok ellátásához a helyi önkormányzatoknak;

h) kapcsolatot tart a vízügyi igazgatási és hatósági szervekkel a jogszabályokban meghatározott vízgazdálkodási és vízvédelmi feladatok terén.

2. Környezetvédelmi hatóságok intézményrendszere

A környezetvédelmi intézményrendszer felosztását szintén a már hivatkozott 481/2013. (XII. 17.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szabályozza.

A környezetvédelmi hatósági feladatokat az előző fejezetben felsorolt, és bemutatott szervek látják el, az alábbi feladatmegosztás szerint

8. § (1) A Kormány környezetvédelmi hatóságként

a) a minisztert,

b) az OKTF-et,

c) a felügyelőséget,

d) az Országos Meteorológiai Szolgálatot (a továbbiakban: OMSZ),

e) a főpolgármestert,

f) a polgármestert,

g) a fővárosi főjegyzőt,

h) a települési önkormányzat jegyzőjét,

i) a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzőjét [az e)-i) pont szerintiek a továbbiakban együtt: önkormányzati környezetvédelmi hatóság]

jelöli ki.

(2) Környezetvédelmi hatóságként – ha e rendelet másként nem rendelkezik – a felügyelőség jár el.

9. § (1) A Kormány vízvédelmi hatóságként

a) a minisztert,

b) az OKTF-et,

c) a felügyelőséget,

d) a fővárosi főjegyzőt,

e) a települési önkormányzat jegyzőjét,

f) a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzőjét [az d)-f) pont szerintiek a továbbiakban együtt: önkormányzati vízvédelmi hatóság]

jelöli ki.

(2) Vízvédelmi hatóságként – ha e rendelet másként nem rendelkezik – a felügyelőség jár el.

18. § (1) A Kormány természetvédelmi hatóságként

- a) a minisztert,
- b) az OKTF-et,
- c) a felügyelőséget,
- d) a fővárosi főjegyzőt,
- e) a települési önkormányzat jegyzőjét

43. § (1) Környezetvédelmi és vízvédelmi hatósági ügyekben első fokon – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a felügyelőség, másodfokon az OKTF jár el.

IX. Összegzés

A Bejárható Magyarország Program tehát nem csak a környezetvédelmet, természetvédelmet állítja fókuszába, hanem egyfajta környezettudatos szemléletmódot kíván átadni. A környezettudatosság, mint gondolkodásmód megfeleltethető mind a Nemzeti Alaptanterv célkitűzéseinek, mind a hatályos jogszabályi környezet mögött húzódó jogalkotói szándékoknak. Az érintett öt jármód mindegyike környezetbarát, de ahhoz, hogy a természet igénybevétele minimális terhelés lehessen, szükség van a környezetvédelmi jog, - és íratlan szabályok széleskörű ismeretére. A bemutatásra került intézményrendszer rendelkezik a szükséges szervezeti, és hatásköri potenciállal arra, hogy érvényt szerezzen a normáknak, míg a büntetőjogi szabályozás a maga ultima ratio jellegével a kirívó társadalmi érdeksértésektől rettent el. Összefoglalva elmondható, hogy a Bejárható Magyarország Program szellemével a környezet védelmét, és ezen keresztül a közjót szolgálja.

X. Ellenőrző kérdések

1. Egészítse ki a következő mondatot: Ezzel a BMP érvényt szerez a ... azon indikátorának, mely szerint mindannyiunk közös érdeke az, hogy a jövő generációiban rögzüljön a környezettudatos gondolkodásmód. /helyes megoldás: Nemzeti Alaptanterv/

2. A következő felsorolás a hulladékgazdálkodás tartalmi elemeit tartalmazza. Melyik a kakukktojás?

Hulladék keletkezésének megelőzése, mennyiségének és veszélyességének csökkentése, kezelését, ipari létesítmények káros anyag kibocsátásának vizsgálata. /helyes megoldás: ipari létesítmények káros anyag kibocsátásának vizsgálata/

3. Válassza ki, hogy melyik tényező járul hozzá a talaj minőségének romlásához!

- a) a talaj tömörödése
- b) kerékpár nyomvonal
- c) tűzrakó helyek a túraútvonalakon

4. Az egyik oszlop a tájalkotó tényezők két csoportját, a másik oszlop pedig a tájalkotó tényezőket tartalmazza. Kösse össze az egyes tényezőket a megfelelő csoporttal!

domborzat

település

természeti

éghajlat

földművelés

társadalmi

növényzet

/helyes megoldás; természeti: domborzat, éghajlat, növényzet; társadalmi: település, földművelés/

5. Igaz vagy hamis?

Az Alaptörvénybe foglalt Nemzeti Hitvallás pusztán deklaratív (szimbolikus) szabály, az nem követendő közvetlenül.

/helyes megoldás: hamis/

6. Melyik jogszabály tartalmaz környezetvédelmi normákat (több válasz is helyes lehet)? Karikázza be a helyes megoldást.

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról

/helyes megoldás: az összes/

7. Igaz vagy Hamis?

A Bejárható Magyarország Program 7 jármódot tartalmaz.

/helyes megoldás: hamis/

8. Válassza ki és karikázza be azt a jármódot, melynek esetében elképzelhető minimális nagyságú káros anyag kibocsátás!

- a) kerékpár
- b) kajak

c) vitorlás

/helyes megoldás: vitorlás/

9. Melyik állítás helyes?

- a) az erdőben bárki saját felelősségére tartózkodhat (bizonyos korlátozások mellett)
- b) az erdő tulajdonosa korlátlan tűrésre köteles a turisták általi igénybevétel kapcsán
- c) az erdő engedély nélkül is igénybe vehető gépi meghajtású járművel

/helyes megoldás: a)/

10. Milyen esetben nem vehető igénybe a kijelölt út kivételével az erdő, gyalogos, kerékpáros, lovas jármód esetén?

- a) amennyiben az erdőben fennáll annak veszélye, hogy szabadon lévő vadállatok vannak
- b) ha az erdőbirtokossági társulás tulajdonában van
- c) ha az erdőrezervátum magánterülete

/helyes megoldás: c)/

11. Igaz vagy Hamis?

Erdei tűzrakó helyeknél mindig lehet tüzet gyújtani.

/helyes megoldás: hamis/

12. Melyik jogszabály alapján szabható ki természetvédelmi bírság?

- a) Természetvédelmi Törvény
- b) Büntető Törvénykönyv
- c) Erdőtörvény

/helyes megoldás: a)/

13. Egészítse ki a következő mondatot! A hazai szabályozás megfelel az ... környezetvédelmi büntetőjoggal kapcsolatos irányelveinek.

/helyes megoldás: Európai Unió/

14. Melyik büntetőjogi tényállás NEM a Btk. XXIII. fejezetében került szabályozásra?

- a) orvhalászat
- b) rongálás
- c) állatkínzás

/helyes megoldás: b)/

15. Egészítse ki a következő mondatot! A Országos Környezetvédelmi Főfelügyelőség a ... miniszter irányítása alatt áll.

/helyes megoldás: földművelésügyi/

16. Igaz vagy Hamis?

A nemzeti parkok igazgatóságának szervezete csak egy központi hivatal formájában működik, az egyes igazgatóságok csak nevükben közigazgatásaiak, valójában polgári jogi társaságként működnek.

/helyes megoldás: hamis/

17. A felsorolt személyek, szervek közül melyik nem rendelkezik természetvédelmi hatósági jogkörrel?

a) miniszter

b) OKTF

c) helyi képviselőtestület

/helyes megoldás: c)/

18. Igaz vagy hamis?

A természetőr jogosult helyszíni bírság kiszabására.

/helyes megoldás: igaz/

19. Egészítse ki a következő mondatot! A vitorlás jármód részletszabályait a ... tartalmazza!

/helyes megoldás: Hajózási Szabályzat/

20. Melyik állítás helyes?

a) turista útvonalon a KRESZ szabályi érvényesek

b) turista útvonalon a KRESZ, vagy magánterület esetén a tulajdonos által meghatározott szabályok érvényesek

c) turista útvonalon a KRESZ szabályai nem érvényesek

/helyes megoldás: b)/

XI. Fogalomtár

Fogalom	Jelentés
Nemzeti Alaptanterv	A Nemzeti alaptanterv (NAT) a magyarországi oktatás egyik alapvető, tartalmi-szabályozó dokumentuma. A NAT-

	ot a Magyar Közlönyben hirdetik ki, a jelenleg hatályos szöveget a 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet tartalmazza.
Klasszikus környezetvédelem	Klasszikus környezetvédelem a hulladékgazdálkodás, levegőtisztaság védelem és a vízvédelem területeit fedi le
Levegőszennyezés	Levegőszennyezésnek tekinthető az a folyamat, melynek során a levegőben meghatározott koncentráció értéket meghaladó mértékben megjelenő anyagok az élőlények szervezetét károsítják, normális életfolyamatait gátolják, esetleg megszüntetik, az épített környezetben, illetve a létrehozott szerkezetekben maradandó károsodást okoznak.
Táj	A táj a földfelszín térben lehatárolható, jellegzetes felépítésű és sajátosságú része, a rá jellemző természeti értékekkel és természeti rendszerekkel, valamint az emberi kultúra jellegzetességeivel együtt, ahol kölcsönhatásban található a természeti erők és a mesterséges (ember által létrehozott) környezeti elemek.
Nemzeti Hitvallás	Nemzeti hitvallás elnevezéssel tartalmaz preambulomot Magyarország Alaptörvénye, amely a Himnusz "Isten, áldd meg a magyart!" sorával kezdődik.
KRESZ	1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól A közúti közlekedés biztonsága és zavartalansága fontos társadalmi érdek. A biztonságos és zavartalan közlekedés alapvető feltétele, hogy a közlekedési szabályokat mindenki megtartsa és számíthasson arra, hogy azokat mások is megtartják. Emellett szükséges az is, hogy a közlekedés résztvevői előzékenyek és türelmesek legyenek egymással szemben.
Csónak	Csónak az emberi erővel hajtott hajónak, kompnak, vízi sporteszköznek nem minősülő vízi jármű, amelynek testhossza nem haladja meg a kishajóra megállapított mértéket. Csónak továbbá az a szél erővel vagy gépi berendezéssel hajtott hajónak, kompnak, vízi sporteszköznek nem minősülő vízi jármű is, amelynek

	<p>hossza a 6,2 métert, névleges vitorlafelülete a 10 m²-t, illetőleg motorteljesítménye a 4 kW-t nem éri el. Nem minősül csónaknak az építése, berendezése és felszerelése alapján elsődlegesen nem hajózási tevékenység folytatására alkalmas - külön jogszabályban meghatározott –úszóeszköz.</p>
Vízi sporteszköz	<p>Vízi sporteszköz a vízen való közlekedésre alkalmas, rendeltetésszerű használata esetén úszóképes és kormányozható, kedvtelési rendeltetésű, hajónak, kompnak, csónaknak nem minősülő vízi jármű. A túrakajak a hatályos szabályozás szerint tehát vízi sporteszköznek minősül.</p>
Környezetvédelmi szabálysértés	<p>A környezetvédelmi szabálysértést az követi el, aki a környezetvédelmi hatóság engedélyéhez vagy hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély vagy hozzájárulás nélkül, vagy az engedélytől, hozzájárulástól eltérő módon végez vagy végeztet, illetve a környezet elemeit a külön jogszabályban meghatározott módon terheli, illetve szennyezi, vagy az egyéb környezetvédelmi előírásokat más módon megszegi.</p>
OKTF	<p>Az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség a földművelésügyi miniszter irányítása alatt álló központi hivatal, amelynek székhelye Budapest, és illetékessége az ország teljes területére kiterjed. Honlapjának címe http://www.orszagoszoldhatosag.gov.hu/. „Főfelügyelőségünk elkötelezett a magas színvonalú hatósági munka, a jogszabályi előírások mindenek feletti érvényesítése mellett.” – olvasható az OKTF honlapján.</p>
NeKI	<p>A földművelésügyi miniszter irányítása alatt álló államigazgatási szerv a Nemzeti Környezetügyi Intézet, melynek székhelye Budapest. Szervezetrendszerét tekintve a NeKI egy önálló jogi személyiséggel nem rendelkező központi szervből, valamint kirendelésekből áll. A központi szervek a NeKI főigazgatója vezeti. A központi szerv illetékességi területe az ország teljes területére kiterjed. A NeKI honlapjának címe: http://neki.gov.hu/.</p>

